

Från Kristendomskunskap till Religionskunskap

En studie av religionsämnets förändring i den svenska grundskolan från
1962 fram till idag speglat i läroplanerna

Cecilia Westerberg

Religionsvetenskap för ämneslärare 61-90

Uppsats 15 hp

VT 2015

Examinator: Leif Carlsson

Innehållsförteckning

| | |
|--|-----------|
| <u>1. Inledning</u> | <u>3</u> |
| 1.1 Syfte | 3 |
| 1.2 Frågeställning | 3 |
| <u>2. Bakgrund</u> | <u>4</u> |
| <u>3. Metod och material</u> | <u>9</u> |
| 3.1 Avgränsningar | 9 |
| 3.2 Tillvägagångssätt | 10 |
| <u>4. Tidigare forskning</u> | <u>11</u> |
| <u>5. Resultatredovisning</u> | <u>13</u> |
| 5.1 Kort om kursplanerna och dess uppbyggnad | 13 |
| 5.2 Lgr 62 | 14 |
| 5.3 Lgr 69 | 19 |
| 5.4 Lgr 80 | 21 |
| 5.5 Lpo 94 | 24 |
| 5.6 Lgr 11 | 29 |
| <u>6. Slutsats</u> | <u>33</u> |
| <u>7. Diskussion</u> | <u>36</u> |
| <u>8. Litteraturförteckning</u> | <u>38</u> |

1. Inledning

När jag gick i årskurs 2, på en friskola i Skaraborg på 1990-talet, skulle vi under en skoldag leva som de hade gjort i början på 1900-talet. Vi skulle vara klädda i gammaldags skolkläder, ha med matsäck och undervisningen var baserad på 1900-talets tidiga grundmoment. Dessa moment var att inleda dagen med att sjunga en psalm, undervisning i kristendomskunskap, läsa högt samt räkning. Något som var extra spännande och speciellt var att när man räckt upp handen och fått ordet så skulle man ställa sig upp för att återge svaret. Gissa om det var svårt att komma ihåg. Det är en dag som jag fortfarande kommer ihåg än idag.

Många år senare sitter vi hemma hos mina föräldrar och det kom på tal om denna skoldag på 1990-talet. Min mamma minns att det var en spännande dag som förälder, då flera av de moment jag hade upplevt under denna speciella dag var något som tillhörde hennes och pappas skoldagar på 1960-talet. Hon berättade också att berättelser i bibeln var något av det första man lärde sig i skolan men man sjöng också psalmer på morgonsamlingen.

Jag ska snart börja planera religionsundervisningen för mina elever i årskurs 5. Då slår det mig att religionsundervisningen måste ha förändrats radikalt från att mina föräldrar gick i skolan tills idag. Därav finns det ett stort intresse från mig att ta reda på vad som har förändrats.

1.1 Syfte

Syftet med min uppsats är att identifiera vad det är som skiljer de olika kursplanerna inom religionsämnet åt. Jag vill också undersöka kristendomsämnet i kursplanerna för att identifiera om ämnet har samma vikt idag som förr.

1.2 Frågeställning

- Vilka är skillnaderna/likheterna i kursplanerna Lgr 62, Lgr 69, Lgr 80, Lpo 94 och Lgr 11, när det gäller målen och undervisningen i religionskunskap?
- Vad i innehållet i kursplanerna gällande kristendomsundervisningen har förändrats från Lgr 62 till Lgr 11?

2. Bakgrund

Thenne Ordning med Catechismi lära och förhör på Landet, skal hela åhreat igenom wid macht hållas, undantagandes then brådaste Andetijden, och när kortaste Dagarna äro. Presterna skola hålla wisse längder på alle sine åhörare, Huus ifrån Huus, Gård ifrån Gård, och weta besked, om theras framsteg och kunnskap uti theras Christendoms stycken ; drifwa med flijt ther på at Barn, Drängar och Pijgor, lära läsa i Book, och see med egna ögon, hwad Gud i sitt helige Ord biuder och befäller. Ur 1686 års kyrkolag.¹

Detta citat ur kyrkolagen gav en hänvisning till hur kristendomsundervisningen skulle gå till.

Föräldrarna och husbönderna befalldes, i kyrkolagen 1686, att lära tjänstefolk och barn att läsa. Huvudstyckena i den kristna tron enligt katekesens framställning var en annan viktig del i kunnandet. Detta var ett tidigt utbildningssystem som byggde på att föräldrarna fick en undervisningsplikt samt att det byggde på en kontroll från prästerna. För att kunna kontrollera att föräldrarna fullföljde undervisningsplikten ålade kyrkolagen ett husförhör som hölls av prästen.² Husförhören hölls på söndagar och om vederbörande uteblev bestraffades detta med böter. På denna tid räknades detta som allmän skolplikt, som var lagstadgat att varje medborgare skulle delta i kristendomsundervisning. Barnen skulle lära sig läsa för att bli allmänbildade samhällsmedborgare och detta var en trend som även pågick i våra grannländer Norge och Danmark. Den som höll i undervisning av läsning och eventuell skrivning var klockaren.³

Genom kristendomsundervisningen blev fler medborgare läskunniga och *Luthers lilla katekes* var läromedlet som användes. Behovet av utbildade människor var ett måste för en växande stormakt och så länge staten kontrollerade kyrkan kunde de båda ha nytta av varandra. Detta samarbete sattes på sin spets under 1800-talet, då en konflikt var oundviklig. Vad som skulle ingå i undervisningen och vilka personer som skulle ha hand om undervisningen var de två frågor som skapade konflikten. Resultatet blev att staten tog över skolan genom 1842 års reform och kyrkan fick huvudansvaret att fortsätta undervisa enbart i kristendoms-kunnskap. Skolan fortsatte att vila på den lutherska kyrkotraditionernas värdegrund men avståndet mellan kyrkan och staten fortsatte att växa.⁴

1 Hartman, S G. (2000). *Hur religionsämnet formades*. Sid. 212.

2 Ibid. Sid. 212.

3 Richardson, G. (1977, 2004). *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*. Sid. 39-40.

4 Olivestam, C E. (2006). *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. Sid. 12-13.

Kristendomen var värdegrundsbärande vilket i skolan markerades med att kristendomskunskapen betraktades som skolans första ämne och att skoldagen inleddes med kristen morgonbön.⁵

I slutet av 1800-talet ökade barnafödande och en massiv folkomflyttning var en bidragande orsak till att den kyrkliga kontrollen över folkundervisningen började krackelera. Samhällsförändringarna gjorde att det inte längre räckte med bara läskunnighet, utan räkna och skriva fick en stor vikt för lärandet och utvecklingen. År 1842 blev det skolplikt för barn och då försvann föräldrarnas undervisningsplikt, men blev först i praktiken genomförd år 1882.⁶

Tillsynen av undervisningen sköttes av kyrkan fram till år 1861, då folkskoleinspektionen bildades av staten och som senare kom att bli dagens Statens skolinspektion.⁷ Under 1880-talet fick skolundervisningen nya politiska och kulturella influenser som byggde på drömmen om ett klasslöst samhälle där alla människor skulle bli jämlika och barnen skulle under några år gå i en gemensam skola. Dessa åsikter kom främst från den politiska vänstern som trodde på ett klasslöst samhälle och målet var att förvandla folkskolan till en allmän *bottenskola* där alla barn oavsett samhällsklass kunde gå i.⁸

Religionsundervisningen ställer många frågor som handlar om den relation som finns mellan individens rättigheter och friheter samt intresset från samhället och skolans uppgift. Detta har flitigt diskuterats i svenska skoldebatter under 1900-talet.⁹

Efter första världskriget blev det stora samhällsförändringar och detta påverkade skolans undervisning. 1919 års undervisningsplan lades fram och genom denna presenterades skolans organisation och skolämnenas innehåll som satte värdegrunden och kristendomsämnet på sin spets. De nya demokratiska värderingarna som hade utvecklats i samhället efter kriget hade förändrats och resultatet blev för kristendomsundervisningen att *Luthers katekes* försvann. Istället skulle kristendomsundervisningen vara läroboksbefriad och eleverna skulle ha de tio budorden och Jesu bergspredikan i Bibeln som utgångspunkt.¹⁰ År 1951 blev en milstolpe för religionsämnet i svenska

5 Olivestam, C E. (2006). Sid. 12.

6 Hartman, S G. (2000) Sid. 214.

7 Skolinspektionen. (2012). Sökord: Historik. <http://www.skolinspektionen.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Historik/>

8 Richardson, G. (1977, 2004). Sid. 105-106.

9 Hartman, S G. (2000). Sid. 212.

10 Olivestam, C E. (2006). Sid. 20.

samhället, då lagen om religionsfrihet¹¹ tog i kraft. Den lutherska traditionen bröts och detta bidrog till att kyrkan och samhället gick skilda vägar. Den enskildes val av kyrka och livsåskådning blev ett nytt fokus, vilket även speglar vår religionsåskådning i dagens samhälle.¹²

Fram till 1970-talet innehöll läroverkens religionsundervisning en enda religion och det var kristendomen. Denna form av kristendom representerades av svenska statskyrkan som hade ett enda syfte: att fostras i kristen tro och moral.¹³ När den nya kursplanen för religionskunskap fastställdes 1969 fick kristendomsämnet ge plats för undervisning om olika religioner.¹⁴

Tabellen nedan visar klara förändringar exempelvis när det gäller namnändringar och antalet veckotimmar.

-
- 11 Man får fritt välja om man vill tillhöra något trossamfund. Detta innebär att människan själv får välja att vara troende eller inte. Varje människa äger själv rätten att utöva sin religion ”såvitt han icke därigenom stör samhällets lugn eller åstadkommer allmän förargelse”. Riksdagen. (1951). Sökord: religionsfrihetslagen http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Religionsfrihetslag-1951680_sfs-1951-680/ (2015-10-29).
- 12 Rosenquist, I. (1992). *Religionsundervisningen i svensk skola – principiella utgångspunkter. Föreningen lärare i religionskunskap, Årsbok 1992, årg. 24.* Sid. 179.
- 13 Carlsson, Leif. (2013) *Det förkastade judefolket. Synen på judar och judendom i svenska skolläromedel.* Sid 89.
- 14 Ibid. Sid. 79.

| Styrdokument | Ämnets benämning | Antal veckotimmar under sex skolår |
|-------------------------------|--|---|
| 1878 års normalplan | Biblisk historia & Katekes | 32 |
| 1883 års normalplan | Biblisk historia & Katekes | 32 |
| 1889 års normalplan | Biblisk historia & Katekes | 30 |
| 1900 års normalplan | Biblisk historia, bibelläsning & katekes | 28 |
| 1919 års undervisningsplan | Kristendom Betonning på Nya testamentet och Bergspredikan. Någon kyrkohistoria. Katekesen utgår. | 12 |
| 1955 års undervisningsplan | Kristendom Icke konfessionell undervisning. | 12 |
| 1962 års läroplan | Kristendomskunskap Objektivitetskrav. Integrering inom Oä/So. | 12 |
| 1969 års läroplan | Religionskunskap Livsfrågebegreppet introduceras. Fortsatt integrering inom Oä/So. | 11,7 |
| 1980 års läroplan | Människans frågor inför livet och tillvaron; Religionskunskap Förstärkt livsfrågeprofil. Integrering inom Oä/So. | ca 10,7 (lågstadiet 6) (mellanstadiet 4,7) |
| 1994 års läroplan | Religionskunskap Kunskaper och reflektioner kring olika religioner och livsåskådningar. Värdegrundsarbete. ¹⁵ | |

¹⁵ Hartman, S G. (2000). Sid. 217.

Tabellen, ovan, visar skolans kristendomsundervisning för den obligatoriska skolan från 1878 till 1994. Den utgår från de planeringsramar och beteckningar som visas i olika styrdokument.¹⁶

¹⁶ Hartman, S G. (2000). Sid. 217.

3. Metod och material

I detta avsnitt kommer jag beskriva vilket material jag använt mig av, vilka avgränsningar jag valt att göra samt beskriva hur jag har genomfört min uppsats.

Jag har försökt göra en överblick över läroplanens, i grundskolans, uppkomst i mitt historieavsnitt. Valet att göra det var för att få en inblick i varför läroplanerna växte fram i den svenska grundskolan.

Uppsatsen baseras på litteraturstudium som behandlar ämnet religionskunskap och dess utveckling. I litteraturstudiet ingår dels de fyra läroplaner som har passerat den svenska grundskolan, Lgr 62, Lgr 69, Lgr 80, Lpo 94 och den nuvarande läroplanen Lgr 11, men även litteratur som behandlar religionskunskapens och läroplanernas förändring.

För att få en bra överblick över den historiska delen av läroplanernas uppkomst och religionskunskapens historia har jag använt mig av *Livstolkning och värdegrund, Att undervisa om religion, livsfrågor och etik*. Detta är en bok som är skriven av fyra författare, vilket gör att den är uppdelad i fyra delar. I denna litteratur har Sven G. Hartman skrivit om hur religionsämnet formades. Den andra boken som har varit till stor hjälp för denna studie är G. Richardsons *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*. Den tredje boken som jag använt mig av för att få fram information om dessa ämnen är Cars E. Olivestams *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. Artiklarna *Religion och livsfrågor* har även varit till stor hjälp.

3.1 Avgränsningar

En av de avgränsningar jag har valt att göra är att jämförelsen av läroplanerna kommer att göras av ”målen” i dokumenten. En annan avgränsning är att jag har valt att fokusera min analys, i läroplanerna, på kursplanen inom religionskunskapsämnet. Jag har valt att göra dessa avgränsningar för att det ligger ett intresse från min sida att se om målen i läroplanerna skiljer sig åt mellan de olika läroplanerna. Den andra avgränsningen är beroende på att den är relevant i min utbildning, eftersom religionskunskapen är mitt ämne att undervisa i.

3.2 Tillvägagångssätt

Eftersom denna uppsats är en litteraturgranskning, av Sveriges läroplaner, ligger det självklart en stor vikt i att börja arbetet med att se om det finns någon tidigare forskning.¹⁷ För att kunna genomföra min undersökning var det först och främst viktigt att jag fick tag på alla läroplanerna. Några av dem fanns på biblioteket, några andra fick jag låna från min tidigare skola. Därefter låg det stor fokus på att hitta bra och relevant litteratur om läroplanerna och dess historia. Jag fick ett bra tips av min handledare att titta närmare på *Föreningen Lärare i religionskunskap*. Det viktiga här var att hitta relevant information, vilket jag fann, om det ämne som uppsatsen behandlar.

Jag hade lätt för att få tag på Lgr 62 eftersom den fanns på biblioteket att låna. Jag hade också lätt att få tag på Lgr 11 eftersom den är aktuell i mitt arbete. De andra tre läroplanerna fick jag tag på genom att kontakta min tidigare grundskola.

När jag gjorde min analys av läroplanerna läste jag igenom den inledande delen av samtliga läroplaner. Sedan gick jag igenom dem igen och markerade de delar som var relevanta och användbara för att besvara syftet och frågeställningen med uppsatsen. När jag hade gått igenom dessa fokuserade jag mitt läsande på kursplanerna och lade mitt fokus på religionskunskapen.

När min analys av läroplanerna var klar, var det dags att titta över de skillnader och likheter som fanns mellan de olika läroplanerna. Här valde jag att titta på nyckelord som förekom i de olika läroplanerna och kursplanerna. Det var ett bra sätt för att få en överblick över likheterna och skillnaderna.

¹⁷ Backman, J. (2007). *Rapporter och uppsatser*. Sid. 26.

4. Tidigare forskning

I 150 år har huvudämnet inom folkskolan varit religion. Ämnet har varit omdebatterat och politiskt känsligt, vilket har gjort att ämnet har omvandlats från traditionell kristendomsundervisning till religionskunskap. Enligt S.G Hartman finns det fyra, eventuellt fem, vändpunkter som stärker denna förändring:

Första punkten: Innan år 1842 låg undervisningsplikten på hemmet, vilket avvecklades och ansvaret för religionsundervisningen kom att ligga på skola och lärare.

Anda punkten: När industrialiseringen tog fart under 1900-talets början och de politiska influenserna gjorde sin avtryck kom nästa vändpunkt för religionsundervisningen. År 1919 blev undervisningen mer barnanpassad, med initiativ från social- och liberala krafter. Luthers lilla Katekes försvann från undervisningen och ersattes av en icke-konfessionell undervisning inom kristendomen, vilket skapade en ännu större klyfta mellan kyrkan och staten.

Tredje punkten: 1962 var en vändpunkt då man skapade en läroplan som var allsidig och saklig i sin undervisning. Fokus låg nu inte på kristendomskunskap utan kunskap om religioner i sig.

Fjärde punkten: Från en stoffcentrerad läroplan till en mer elevcentrerad läroplan var nästa vändpunkt 1969. Livsfrågor blev en central roll inom religionsämnet.

Femte punkten: När skolan kommunaliserades på 1990-talet kom nästa troliga vändpunkt. Regelstyrning ändrades till målstyrning av läroplanen 1994, friskolor ökade och pedagogiken med livsfrågor tappade sitt fokus.¹⁸

Genom århundradena har den Svenska kyrkan varit väldigt angelägen om skolan och dess kristendomsundervisning. Det var inte förrän en bra bit in på 1900-talet som lärare, som inte var medlemmar i Svenska kyrkan, fick bedriva undervisningen i kristendomskunskap. När Lars Olov Lernberg som är skolchef i Göteborg, i mitten på 1960-talet läste kristendomskunskap i skolan hade han skrivit ett arbete om Svenska kyrkans olika riktningar där han tog upp om de olika frikyrkorna inom ämnet ”Riktningar inom nutida svenskt kyrkoliv”. Här menade hans lärare inom kristendomskunskapen, att han (Lars Olov Lernberg) hade missuppfattat ämnet, det fanns enligt läraren enbart en kyrka.¹⁹

I 1962 års läroplan, Lgr 62, skedde undervisningen i kristendom inom ämnet Kristendomskunskap. När nästa läroplan kom 1969, Lgr 69, gjordes det en förändring av ämnets inriktning. *Kristendomskunskapen* ersattes istället med *Religionskunskap*, och detta ämne blev ett

18 Hartman, S G. (2000). Sid. 216-218.

19 Lernberg, L O. (2005). *Från undervisning i kristendom till livskunskap. Religion och livsfrågor*, Nr3. Sid. 22.

orienteringsämne. Detta var något som genererade i många debatter och protester. Målbeskrivningen för Religionskunskap var något som än mer blev debatterat:

Undervisningen skall vara vidsynt och objektiv i den meningen, att den meddelar sakliga kunskaper om olika tros- och livsåskådningars innebörd och innehåll utan att auktoritativt söka påverka eleverna att omfatta en viss åskådning.²⁰

De som protesterade mot detta menade att ämnet nu värderades lika som samhällskunskap och historia vilket innebar, för dem, att eleverna nu inte fick undervisning *i* kristendom utan att eleverna skulle orientera *om* den.²¹

Skolkonsulenten John Ronnås gjorde 1969 tillsammans med en arbetsgrupp en undersökning på elever i årskurs 9, en undersökning som handlade om ”Tonåringar och livsfrågorna”. Undersökningen visade att det inte var frågor om Gud och varför Han finns eller frågor om trossamfund som engagerade ungdomarna, utan de frågor som intresserade ungdomarna var kärlek och sexualitet, rasproblem, alla människor lika värde, narkotikaproblem, dödshjälp och krig och fred. Sammanfattningen av denna undersökning visade att ungdomarna hade ett mindre intresse för kristendom och andra religioner och ett större intresse för allmänna levnadsfrågor.²²

Stefan Myrgård arbetar som universitetsadjunkt. Han var med under den tiden, juni 1998 – mars 2000, som revisionsarbetet pågick. Hans uppgift var att ta fram textförslag till skolverkets personal och regeringen som de sedan behandlade.

Stefan Myrgård menar att i Lpo 94 hade kristendomen en tydlig betoning i kursplanetexten. När ”stofftext” togs bort fick många, som inte var insatta, ett intryck av att Kristendomen hade fått en minskad betydelse. På grund av de misstankar som fanns, att Skolverket hade försökt tona ner kristendomens betydelse, valde regeringen att återuppta flera stofftexter.²³

År 2009 var det 40 år sedan som den svenska grundskolan fick en läroplan (Lgr 69) som kom att påverka religionsundervisningen. Sven Harman menar att under 1900-talets första hälft var målet att fortplanta en given religiös och kulturell tradition. Men nu var det den enskilde elevens personliga utveckling som var det huvudsakliga målet att sträva mot.²⁴

20 Lernberg, L O. (2005). Sid. 22.

21 Ibid. Sid. 22.

22 Ibid. Sid. 22-23.

23 Myrgård, Stefan. (2000). *Religion och Livsfrågor, 00:3. Ny kurs för religionskunskap i grundskolan?*.

<http://www.flr.se/tidningar/rol-0003.pdf>

24 Hartman, Sven. (2009). *Religion och livsfrågor, Nr4. 40 år med livsfrågor i svensk*

5. Resultatredovisning

Detta avsnitt redogör de mål och riktlinjer som står skrivna i grundskolans läroplaner från 1962, Lgr 62, fram till dagens läroplan Lgr 11. Avsnittet redogör också religionsämnets kursplaner. I den första delen av detta avsnitt beskrivs kort kursplanerna och dess uppbyggnad och i den andra delen redogörs resultatet av läroplans- och kursplansanalysen.

5.1 Kort om kursplanerna och dess uppbyggnad i kristendomskunskap/religionskunskap

I Lgr 62 finns följande innehåll:

- Bibelkunskap
- Kyrkohistoria och samfundskunskap
- Den kristnas tros- och livsuppfattningen samt andra livsuppfattningar
- Icke kristna religioner
- De antika kulturfolkens religioner.

Till största delen skulle arbetsformerna angripas på ett vetenskapligt sätt, det vill säga man skulle värdera och beskriva. Eleverna skulle öva på att läsa bibeltexter och analysera dessa samt hitta källkritiska metoder för texternas innebörd. Eleverna skulle vara aktiva med att arbeta med uppgifter som var anpassade efter deras förutsättningar.²⁵ Med Lgr 62 infördes också ett betygssystem på en sifferskala från 1-5 och denna betygsskala hölls fast vid till och med Lpo 94. Lgr 69 innehåller 474 sidor.

Lgr 69 var en revidering av Lgr 62 där man omdefinierade innehållet till så kallade arbetsområden. Till exempel talade man om områden *inom* bibelkunskapen vilket gjorde det lättare för eleverna att upprätthålla intresset för ämnesområdet. Kort och gott försökte man möta elevernas behov på till exempel integrationsfrågor samt ge ett helhetsperspektiv som knöt an till historia, geografi och samhällskunskap.²⁶

I Lgr 69 och Lgr 62 beskrivs det olika klasstyper. Med detta menas att i till exempel klasstyp b var det en sammanslagning av årskurser, exempelvis årskurs 1 och 2. Nedan visas de olika klasstyperna:

- a – årskurs 1, 2 eller 3
- b – årskurs 1 och 2 eller 2 och 3 eller 1-3

religionskunskapsundervisning. Sid. 6. <http://www.flr.se/tidningar/rol-0904.pdf>

25 Rosenquist, I. (1992). Sid. 182.

26 Ibid. Sid. 183.

- A – årskurs 4 eller högre årskurs
- B1 – årskurs 3 och 4 eller 5 och 6 eller, för specialklass, 7 och 8 eller 8 och 9
- B2 – årskurs 3-6 eller 4-6 eller, för specialklass, 7-9.²⁷

Lgr 69 är på 224 sidor.

Lgr 80 innehåller:

- Livsfrågor, tro och etik
- Bibeln
- Kyrkokunskap
- Religionshistoria
- Andra livsåskådningar än de religiösa.

Genombrottet för läroplanen var att historia, religion, samhällskunskap och geografi fick en gruppbenämning, Samhällsorienterade ämnen, och en gemensam kursplan. Religionskunskap skulle bli en del utav livsåskådningsfrågorna och när de introducerades i Lgr 80 var det under rubriken ”Människans frågor inför livet och tillvaron; religionskunskap.” Lgr 80 var en nydanande läroplan som satte människan först och undervisningsinnehållet sen.²⁸ Betygssystemet togs bort för de lägre stadierna och enbart elever i årskurs 8 och 9 fick betyg. Lgr 80 är på 166 sidor.

Lpo 94 är uppdelad i två delar. Del ett beskriver skolans mål och riktlinjer med beskrivning av mål att uppnå. Del två beskriver kursplanerna och betygskriterierna. I och med Lpo 94 kom ett nytt betygssystem, IG-G-VG-MVG, som grundade sig på målstyrning och stort eget ansvar lades på elevernas egna bedömning av sina studieresultat. Lpo 94 är på 19 sidor.

Lgr 11 är uppbyggd i tre delar. Skolans värdegrund och uppdrag, kursplaner och kunskapskrav och övergripande mål och riktlinjer. Med den nya läroplanen infördes också ett nytt betygssystem från IG, G, VG och MVG till bokstavsskalan E-A. Lgr 11 innehåller 279 sidor.

5.2 Lgr 62

Den första läroplanen som kom i Sverige var Lgr 62. Denna läroplan är uppdelad i sex avsnitt:

1. Mål och riktlinjer
2. Allmänna anvisningar för skolans verksamhet

²⁷ Skolöverstyrelsen. (1969). *Lgr 69 Läroplan för grundskolan*. Sid. 110.

²⁸ Rosenquist, I. (1992). Sid. 185-186.

3. Timplaner
4. Kursplaner med anvisningar och kommentarer
5. Bilagor
6. Sakregister

Den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom har till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvars-kännande samhällsmedlemmar.²⁹

Detta citat är taget från Lgr 62, det är med dessa rader som det första avsnittet, mål och riktlinjer, inleds. Citatet menar att skolan tillsammans med hemmet ska utveckla barnen och ungdomarna, i den nioåriga obligatoriska skolan, till självständiga, ansvarstagande och fria människor.³⁰

Det centrala i Lgr 62 är att det är eleven som ska stå i centrum för skolans verksamhet. Den allsidiga utvecklingen av den enskilda eleven är en stor riktpunkt i skolans arbete. I den inledande texten beskrivs det också att eleven inte bara ska tillgodoses individuell fostran utan även en social fostran. Läroplanen menar att eleven ska förberedas för framtida familjebildare och att samhället kommer kräva en mer samverkan mellan människor vilket gör att de måste vara sociala.³¹

Den personliga utvecklingen är något som är väldigt viktigt. Det inre arbetet och den yttre organisationen måste, så mycket som möjligt, tillvaratas och hjälpa den enskilda eleven att främja denna utveckling.³²

Intresset för barnens och ungdomarnas utveckling bör vara gemensamt från hemmet, skolan och samhället. Under barnens år i skolan har hemmet det huvudsakliga ansvaret för deras barns vård och fostran. Skolan kan därför inte själva leda barnens utveckling utan det behövs samarbete mellan dessa två. För att eleverna ska kunna utvecklas så mycket som möjligt behöver det finnas en bra vetskap om hur allt fungerar som helhet. Med detta menas att skolan behöver ha en vetskap om hur hemmiljö samt att hemmet/föräldrarna behöver ta del av skolans vardag. För att samarbetet mellan dessa ska fungera ligger ansvaret slutligen på skolan.³³

För att samtliga elever ska fostras socialt och individuellt är det viktigt att skolan ger eleverna de

29 Skolöverstyrelsen, K. (1962). *Läroplan för grundskolan 62*. Sid. 13.

30 Ibid. Sid. 13.

31 Ibid. Sid. 13.

32 Ibid. Sid. 13.

33 Ibid. Sid. 14.

verktyg som de behöver för att utveckla detta, till exempel genom kunskaper och färdigheter, vanor och värderingar som är viktigt för denna personliga utveckling. Detta ska ligga till grund så att eleverna kan anpassa sig i sitt framtida yrkesliv och som fungerande samhällsmedborgare.³⁴

Läroplanen (Lgr 62) vill att eleverna ska få en större kännedom om natur och kultur, språk, räknefärdigheter, orientering i livsåskådningsfrågor samt samhällsuppfattning. Kristendoms-kunskap är ett ämne som också är viktigt i undervisningen. Skolan ska också ge kunskaper om de moraliska normer som kommer att finnas mellan människor om upprätthålles i ett demokratiskt samhälle. Eleven måste få kunskaper om innebörden av begrepp såsom ärlighet, rättvisa, hänsyn och vad konsekvenserna blir när man bryter mot föreskrifter och lagar.³⁵

En viktig uppgift som skolan har är att förbereda eleverna för arbetslivet och allt vad det innebär. De behöver lära sig att ta ställning till eventuella utbildningar samt kunna bedöma sina förutsättningar för olika yrken och studievägar. För att eleverna ska kunna bedöma detta behöver de få vetskap om vad som krävs för att de olika utbildningarna och yrkena de är intresserade av. Lgr 62 menar att en personlig vistelse i dessa miljöer är viktigt för att eleverna ska få en inblick i deras eventuellt framtida yrkesval eller studieval.³⁶

Läroplanen (Lgr 62) understryker att läraren ska variera sin undervisning. Variation mellan klassundervisning, individuell undervisning och gruppundervisning är viktigt för att undervisningen inte ska bli allt för ensidig. Detta ger en variation för eleverna som kommer att ge det bästa resultatet. Valet av undervisning måste också tas utifrån vilken grupp som undervisas samt vilket resultat som vill uppnås. Detta medför självklart att läraren känner sin elevgrupp. Något som ska eftersträvas är att få eleverna så aktiva som möjligt i undervisningen.³⁷

Undervisningen i skolan ska knyta an till verkligheten så mycket som möjligt för att fånga elevernas uppmärksamhet och nyfikenhet. Då kan eleverna mer reflektera till deras egna vardag och verklighet och därmed skapa sig en uppfattning och förhoppningsvis en nyfikenhet om ämnet.³⁸

Elevernas sociala fostran utvecklas av att den demokratiska skolan arbetar med att eleverna tränas

34 Skolöverstyrelsen, K. (1962). Sid. 15.

35 Ibid. Sid. 15-17.

36 Ibid. Sid. 16-17.

37 Ibid. Sid. 19.

38 Ibid. Sid. 20.

på gemenskapskänsla, självdisciplin och samarbete. Klassen, den mångsidiga sociala miljön där gemenskap finns, bidrar till att hjälpa eleverna att anpassa sig till samhället i framtiden. Ett av målen är att det inte bara ska finnas en gemenskap i klassen, utan den ska utöver den enskilda klassen vidgas. För att detta ska uppnås är det viktigt att eleven känner sig trygg i sin skola. Här är grupparbete ett viktigt inslag som innebär samarbete och en arbetsgemenskap som har en betydande roll. Detta bidrar till sociala kontakter mellan elever vilket gör att de tränas på den sociala rikedom. Det är en viktig del att eleverna känner att de tillhör skolans gemenskap, att de känner stöd och trygghet från personal men också från elever.³⁹

Kristendomskunskap Lgr 62

Kursplanen börjar med att beskriva målet med undervisningen, därefter beskrivs de olika huvudmomenten inom respektive stadium. Varje årskurs från ett till årskurs nio har ett förslag till studieplan där det exakt beskrivs vilka olika texter som ska analyseras. Anvisningar och kommentarmaterial finns till hjälp för läraren samt *hur* läraren ska undervisa på de olika stadium.⁴⁰

Målet med kristendomskunskapen är att lära eleverna det väsentliga innehållet från skrifterna i bibeln, kristendomens historia, kristen tro och etik och viktiga icke-kristna religioner. Eleverna ska också få en inblick i dagens religiösa och etiska tankegångar och grundfrågor. Undervisningen i kristendomskunskap ska vara opartisk så att den inte påverkar elevernas åskådning. För att undervisningen ska främja elevernas utveckling, av förståelse och respekt för olika uppfattningar i livsåskådningsfrågorna, ska undervisningen tas på allvar. Målet med kristendomskunskapen är att ge eleven så mycket färdigheter så att de själva kan skaffa sig kunskaper.⁴¹

På lågstadiet finns det olika huvudmoment som ska behandlas. Det är viktigt att läraren anpassar undervisningen för det stadium eleverna befinner sig i. Läraren ska naturligt samtala om religiösa och etiska ämnen. Eleverna ska få ta del av några lättare berättelser ur Bibeln. De ska få ta del av något om kyrkliga högtider, några enklare sånger och psalmer samt studiebesök. Exempel på vad läraren skulle undervisa eleverna om var, Nya testamentet, Jesus vid tolv års ålder i templet, psalmer i Psaltaren till exempel 23, 42 och 121.⁴²

Under mellanstadiet (årskurs 4, 5 och 6) får eleverna kunskaper ur gamla testamentet, nya

39 Skolöverstyrelsen, K. (1962). Sid. 20-21.

40 Ibid. Sid. 217.

41 Ibid. Sid. 217.

42 Ibid. Sid. 217-219.

testamentet, kristendomens historia, psalmer samt samtal i religiösa och etiska ämnen. Dessa ämnen tas inte upp i samtliga årskurser, i till exempel årskurs 4 läser eleverna inte om gamla testamentet. I årskurs 6 ska eleverna få någon kunskap om de viktiga icke-kristna religionerna, vad de har för religiösa uppfattningar och förhållanden. Exempel på vad läraren skulle ta upp var: Gamla testamentet, Stefanus martyrdöd, kyrklig arkitektur samt eremiter och munkar.⁴³

I mellanstadiet ska samarbetet med historieundervisningen träda in. Här ska eleverna få kunskap om kristendomens historia, där det bland annat tas upp hur kristendomen kom till Sverige, kyrklig arkitektur och konst, kloster och klosterliv, reformationen och nya religiösa rörelser.⁴⁴

I årskurs 7 får eleverna kunskaper om kristendomens historia under 1800- och 1900-talet. Exempel på områden som främst ska behandlas är:

- Sveriges frikyrkliga och kyrkliga väckelserörelser
- Uppkomsten av frikyrkor inom Svenska kyrkan
- Kultur- och samhällslivet som har förändrats på grund av kyrkans och kristendomens ställning.

I samband med denna del är det lämpligt att läraren behandlar hur kyrkolivet i Sverige var under denna tid. Eleverna ska få undervisning om den religiösa gestaltning som finns i nutidens kristna huvudkyrkor; den romersk-katolska kyrkan, protestantismen och den grekisk-ortodoxa kyrkan.⁴⁵

I årskurs 8 ligger ämnet bibelkunskap i fokus. Eleverna ska få kunskap om profeternas förkunnelse, Jesu förkunnelse och verksamhet, urkristendomen med Paulus liv i fokus. Här ska eleverna, efter genomgång om bibelböckernas uppkomst och individuella särart, få en så klar bild som möjligt av etiken och den kristna trons innehåll.⁴⁶

I årskurs 9 ska eleverna behandla de antika kulturfolkens religioner. Områden som är lämpliga att behandla här är, egyptisk, babylonisk-assyrisk, persisk, grekisk-romersk och hellenistisk religion. Eleverna ska också få en sammanfattande genomgång av de kristna tros- och livsuppfattningen.⁴⁷

43 Skolöverstyrelsen, K. (1962). Sid. 217-220.

44 Ibid. Sid. 219-220.

45 Ibid. Sid. 220.

46 Ibid. Sid. 220.

47 Ibid. Sid. 220.

5.3 Lgr 69

Lgr 69 är uppdelad i fyra delar: Mål och riktlinjer, Allmänna anvisningar för skolans verksamhet, Timplaner och Kursplaner med anvisningar och kommentarer.

Den gemensamma samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdomar har till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar.⁴⁸

Detta citat är från skollagens första paragraf. Med detta citat menas det att skolan ska, i samarbete med hemmet, utveckla och ge eleverna den kunskap och de färdigheter de behöver för framtiden.⁴⁹

I skolans verksamhet ska den enskilda eleven stå i centrum. Det är viktigt att skolan ser och anpassar undervisningen för varje enskild elev för att få bästa resultat. I fokus för den enskilda eleven är det också viktigt att skolan skaffar sig så mycket vetskap om eleverna så att de kan utvecklas till självständiga, fria och harmoniska individer. Den enskilda eleven är inte bara en nationell samhällsmedlem, utan även internationell. Detta gör att skolan måste öva eleverna att samverka och leva tillsammans med andra och därmed förbereda sig för att bli en aktiv medborgare. Detta kommer att vara en viktig del i framtiden vad gäller samverkan och en samhörighetskänsla mellan människor. Det är det viktigt att elevernas olika behov ses och att de får vara med och påverka sina arbetsvillkor. Skolan måste se till alla elevers olika behov. Under uppväxtåren är det viktigt, för varje enskild elev, att den yttre organisationen och det inre arbetet anpassas, för varje elev, så att de kan få den möjlighet, det arbetssätt och de studievägar som behövs för att framhäva den personliga utvecklingen.⁵⁰

Skolan är en del av samhället vilket gör att skolan ska väcka elevernas intresse för att aktivt vilja medverka i samhället. Undervisningen i skolan ska därför inte enbart anpassas till den enskilda eleven utan måste också se till hur utvecklingen i samhället förändras.⁵¹

Skolan behöver vara en arbetsplats där personalen tillsammans medverkar till att positivt utveckla eleverna. Här har den kommunala skolstyrelsen en betydelsefull roll. För att eleverna ska utvecklas bör det finnas ett samarbete mellan hemmet, skolan och samhället. Det är viktigt att skolan och hemmet har ett samarbete vad gäller elevernas situation i olika sammanhang för att på bästa sätt

48 Skolöverstyrelsen. (1969). Sid. 10.

49 Ibid. Sid. 10.

50 Ibid. Sid. 10.

51 Ibid. Sid. 10.

tillgodose elevens behov.⁵²

Ett av grundskolans syfte är – så långt det över huvud är möjligt – att bereda alla barn och ungdomar, oberoende av bostadsort och andra yttre villkor, reell tillgång till lika utbildningsmöjligheter. Grundskolan skall därvid ge dem en i huvudsak gemensam utbildning och därutöver ge utrymme för elevernas skiftande intressen genom tillvalsämnen och genom fritt valt arbete. Skolan skall underlätta elevernas val genom att lämna studie- och yrkesorientering och andra upplysningar av betydelse i sammanhanget. Principen om det fria valet utgör en hörnsten för grundskolan.⁵³

Det är av stor vikt, för den individuella utvecklingen, att undervisningen är allsidig. I dagens demokratiska samhälle läggs det mycket ansvar på individen. Detta gör att skolan behöver förbereda den enskilda eleven för detta. För att eleven ska förberedas behöver skolan lägga stor vikt på till exempel förmågan att jämföra, analysera och sammanfatta.⁵⁴

Skolan, är för eleverna, en arbetsplats och arbete är något som är en stor del av människans liv. För att eleverna ska utvecklas är det viktigt att skolan strävar efter att skapa arbetsglädje. Det är viktigt att skolan lär eleverna att planera sitt arbete och hur de ska gå tillväga för att uppnå bästa resultat. Detta ska också vara en del i utbildningen för att visa eleverna vilka olika krav som kan komma att ställas på dem inför framtida yrken eller studier.⁵⁵

Religionskunskap Lgr 69

Religionsundervisningen ska vara saklig och objektiv. Om läraren enbart ger en syn eller vinkel av tros- och livsåskådningar är det lätt att detta påverkar elevernas uppfattning. Det är därför viktigt att eleverna får en objektiv undervisning så de själva får skapa sig en egen uppfattning.

De huvudsakliga målen i grundskolan för religionskunskapen är att undervisningen ska orientera eleverna om det huvudsakliga innehållet i de bibliska skrifterna. Eleverna ska också få kunskap om kristendomens historia och samfundsformer samt den kristna tron och etiken.⁵⁶

I samtliga stadier ska eleverna få kunskap om kristendomen, övriga religioner, religiösa ämnen och samlevnadsfrågor samt studiebesök. I högstadiet ska eleverna även behandla ämnen som väsentliga livsfrågor och livsåskådningar i möte.⁵⁷

52 Skolöverstyrelsen. (1969). Sid. 11.

53 Ibid. Sid. 11.

54 Ibid. Sid. 12-13.

55 Ibid. Sid. 13.

56 Ibid. Sid. 175.

57 Ibid.. Sid. 175-176.

I lågstadiet ska läraren mer ingående, inom kristendomen, undervisa om den nutida religiösa sed, högtider och gudstjänster. Läraren ska också behandla lämpliga berättelser ur Bibeln, personer ur gamla testamentet och Jesus möte med människor ur nya testamentet. Eleverna ska också få kunskap om sånger och psalmer som är lämpade för deras ålder.

Inom övriga religioner ska eleverna, i anslutning till bibliska berättelser, få lite kunskap om Judendomen. Eleverna ska också behandla delar som högtider, religiösa seder och gudstjänster inom olika religioner. Etiska frågor som kan påverka samlevnaden mellan människor, samt livsuppfattningar inom olika religiösa ämnen är något som eleverna på lågstadiet ska få kunskaper om.⁵⁸

I mellanstadiet ska eleverna få kunskaper om det kristna kyrkoåret, vilka händelser som har gett upphov till dessa. Läraren ska undervisa eleverna om lämpligt anpassade sånger och psalmer. Eleverna ska få en inblick i olika religioners hem och folkliv. Läraren ska fortsätta på samma spår som lågstadieeleverna när det gäller undervisningen om etiska frågor som det ställs inför i samlevnaden med andra människor. I låg- och mellanstadiet gör eleverna också studiebesök.⁵⁹

I högstadiet ska läraren, inom kristendomen, undervisa om det som förenar och det som skiljer olika kyrkor och samfund. Läraren ska undervisa något om historien till bibelns uppkomst och den roll Bibeln haft som en inspirationskälla. Judendomens, islams, hinduismens, buddhismens och naturfolkens religioners tro och liv. Eleverna ska också få kunskaper om religionen och filosofins i antikens Grekland. I undervisningen bör läraren diskutera ungdomarnas aktuella problem utifrån etiska frågor och livsåskådningar, och belysa dessa utifrån den kristna livs- och trosuppfattningen.⁶⁰

5.4 Lgr 80

Läroplan för grundskolan 80 inleds med att beskriva skolans mål med:

Den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom har till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar. Skollagen 1§.⁶¹

58 Skolöverstyrelsen. (1969). Sid. 175.

59 Ibid. Sid. 175.

60 Ibid. Sid. 175.

Människan beskrivs som en aktiv, ansvarstagande och kunskapssökande individ som vill skapa bättre förutsättningar för både sig själv och för sina medmänniskor. Enligt Lgr 80 vilar detta skapande av individen på skolan och dess innehåll är viktigt i detta skapande. Skolan och hemmet måste samarbeta för att stimulera elevernas lust och skapande till att bli demokratiska samhällsmedborgare. Likvärdig utbildning är av yttersta vikt för skolan och en allsidig social sammansättning av klasser är en faktor som skolan måste ta hänsyn till. Alla elever ska få samma möjligheter att erhålla kunskaper som gör att eleverna kan fortsätta studera på gymnasiet. Lgr 80 lägger även fokus på att alla barn är olika när de träder in för första gången i skolans värld, och det är skolan uppgift att låta dem få vara olika. Individualiteten är viktig för mångfalden och det är ett led i förståelsen till allas lika värde. Insatser för varje elev måste noggrant planeras och vilka krav som ställs på eleven måste vara tydliga.⁶²

Vad som ska ingå i skolan beslutas av riksdag och regering samt att urvalet har att göra med vårt nutida och framtida samhälle. När eleverna kommer till skolan för första gången har de redan kunskaper och färdigheter som skolan måste se till att underhålla och utveckla. Centrala begrepp och sammanhang är viktiga byggstenar för elevernas kunskapsutveckling. Målet måste vara bestämt för att kunskapsinhämtandet ska bli aktivt och skapande. Ett mekaniskt undervisningssätt med enbart stoff och problem utan begreppsförståelse och sammanhang kan leda till negativa följder i elevernas motivation och självförtroende. Det ska vara en likvärdig utbildning, där alla skolor ska ha gemensamma obligatoriska kurser samt att personliga intressen och studieval ska beaktas utöver dessa kurser.⁶³

De kunskapsområden som skolan ska förmedla till eleverna är bl.a. samlevnads- och överlevnadsfrågor, livsåskådningsfrågor, naturvetenskap och teknik, familjefrågor, arbetsliv- och arbetsmarknadsfrågor, lag och rätt, invandrarfrågor, trafikfrågor samt farorna med alkohol, narkotika och tobak. Sådana frågor som är av betydelse för vardagslivet ska spela en stor roll i kunskapsutvecklingen.⁶⁴

Läsa, tala, skriva och räkna är grunden för det arbete som utförs i skolan och i det framtida vuxenlivet. Förmågor som begreppsuppfattning, tänka och tillägna sig kunskaper samt trygghet är

61 Skolöverstyrelsen. (1980). *Lgr 80 Läroplan för grundskolan*. Sid. 13.

62 Ibid. Sid. 14.

63 Ibid. Sid. 14.

64 Ibid. Sid. 14-15.

beroende på barnets individuella utveckling och hur de kan använda dessa förmågor med andra. Dessa förmågor är grundläggande för framtiden som vuxen men också för den fortsatta utvecklingen till ett jobb i framtiden. Dessa grundläggande färdigheter får inte tränas ensidigt utan ska ingå i alla ämnen, så att de kan följas upp med uppsatta mål som görs tillsammans mellan elev, skola och hemmet. Tekniskt-praktiska färdigheter för att klara vardagslivet är av stor vikt att eleverna lär sig, då varje människa behöver det för att klara framtida boende, fritid och arbete. I detta arbete ligger även att lära eleverna att hushålla med jordens resurser, vatten och skogstillgångar men också de världskriser som överbefolkning, klyftan mellan fattiga och rika länder samt arbetslöshet.⁶⁵

Det är skolans ansvar att fostra eleverna. Det innebär att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna till att vilja omfatta på demokratiska grundläggande värderingar och hur man använder dessa praktiskt i vardagen. Det ska finnas respekt för sanning och rätt, förståelse för människans egenvärde samt rätten till en personlig integritet. Skolan har till ansvar att fostra eleverna i att ingen får utsättas för förtryck, inte heller åsidosätta de som har svårigheter och problem. Varje människa har ett ansvar för att sprida glädje, inte utsätta andra för smärta och lidande. Samhället ska skapa fria och självständiga människor, därför är jämställdhet mellan kvinnor och män oerhört viktigt för skolan att förmedla. Huvudansvaret för fostran ligger hos hemmet men det är viktigt att skolan samarbetar med hemmet för att skapa förutsättningar för att eleverna ska ha möjlighet att utvecklas till ansvarstagande och demokratiska människor. De vuxna i barnens liv ska ömsesidigt hjälpa och stötta varandra, oavsett om det handlar om föräldrarnas fostran eller skolans kunskapsarbete. Förebilder, stöttande vuxna, förväntningar och krav spelar en stor roll i barnens kunskapsutveckling.⁶⁶

Konflikter i livet är viktiga att lära sig att diskutera, lösa och bearbeta och det är skolan som aktivt ska jobba med konflikthantering i olika former. Frågor, skiljaktiga värderingar, olika åsikter måste bejakas och diskuteras för att eleverna ska få förståelse och betydelse för sitt eget tänkande och engagemang gällande olika konfliktområden. Passivitet från skolan sida gällande de grundläggande demokratiska värderingarna är inte att rekommendera utan skolan ska medvetet fostra och arbeta med att eleverna ska respektera dessa grundläggande värderingar.⁶⁷

65 Skolöverstyrelsen. (1980). Sid. 16.

66 Ibid. Sid. 18.

67 Ibid. Sid. 18-19.

Människans frågor inför livet och tillvaron; Religionskunskap Lgr 80

Kursplanen i religionskunskap i Lgr80 beskrivs på två sidor och är uppdelat i lågstadiet, mellanstadiet samt högstadiet. Den ingår i kursplanen för samhällsorienterande ämnen där texten inleds med att sammanfatta målen med undervisningen. Att bearbeta frågor kring livet och elevernas tillvaro är skolans uppgift att hjälpa till med. Bibeln ska vara i centrum för elevens fortsatta kunskapsutveckling inom den kristna religionen och kristendomen betyder mest för att förstå vår egen kultur. Dock ska även andra religiösa traditioner och livsåskådningar jämföras med vårt kristna arv, speciellt det värdefulla religiösa arv som många invandrare för med sig från sina kulturer. Andra livsåskådningar än de religiösa är också viktiga för eleverna att ta del av, dels för att eleverna ska kunna skapa en egen uppfattning men också för att respektera och förstå andra människor och kulturers värderingar. Undervisningen ska främst vidmakthålla att våra demokratiska värden ska gå först och ta strikt avstånd från allt som strider mot dessa.⁶⁸

För högstadiet gäller undervisning i:

- Livsfrågor, tro och etik: Undervisningen ska handla om hur olika uppfattningar styr våra handlingar och ställningstaganden i livsfrågor som vi ställs inför i livet. Det kan vara t.ex. när det är rätt/orätt kring en fråga/handling, hur vi formas av olika livserfarenheter, hur våra normer och värderingar uppstår i vårt liv, samspel med naturen, skuld och förlåtelse, frälsning och nåd, tro och bön, ensamhet samt mening och meningslöshet. Här är det viktigt att undervisningen knyts an till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser kopplat i nutid.
- Bibelkunskap: som t.ex. det gamla och nya förbundet, den urkristna förkunnelsen, bibelns tillkomst och inspirationskälla.
- Kyrkokunskap: t.ex. väckelserörelserna, katolska kyrkan, gudstro i modern tid, mission och u-landshjälp.
- Religionshistoria: t.ex. buddhism, hinduism, judendom, islam, naturfolkens religioner. Musikens religiösa funktioner.
- Andra livsåskådningar än de religiösa, t.ex. marxism och humanism.⁶⁹

Det finns inga betygskriterier i denna kursplan.

5.5 Lpo 94

Lpo 94 är den läroplan som har minst antalet sidor, endast 19 sidor. Det första kapitlet behandlar skolans värdegrund och uppdrag.

68 Skolöverstyrelsen. (1980). Sid. 121.

69 Ibid. Sid. 128.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människor liva värde, jämställdhet mellan kvinnor och män, samt solidaritet med svaga och utsatta...

Citatet är taget ur Lpo 94 och detta är något som skolan ska förmedla och förankra hos eleverna. Att undervisningen ska vara icke-konfessionell är något som läroplanen understryker.⁷⁰ Med det menas att religiösa inslag inte får förekomma i undervisningen. Undantag förekommer i religionsundervisningen när besök av religiösa samlingslokaler såsom kyrkor, synagogor eller moskéer kan komma att förekomma. Det är då viktigt att läraren inför och efter besöket av dessa religiösa byggnader på något sätt arbetar med detta.⁷¹ Lpo 94 lyfter fram att skolan ska låta den enskilda elevens söka sin egenart så han/hon i bästa mån kan delta i samhällslivet.⁷²

Läroplanen (Lpo 94) betonar förståelsen för andra människor och vikten av omsorgen för den enskilde elevens välbefinnande. Det är betydelsefullt att öppet diskutera och aktivt arbeta mot främlingsfientlighet är något som lyfts fram i läroplanen. Medmänskligheten är en punkt som tas upp i inledningen av Lpo 94. Här är det viktigt att skolan får eleverna medvetna om vikten av det svenska samhällets internationalisering och dess samarbete över nationsgränserna. Det är relevant att eleverna får förståelse för värdet som finns i en kulturell mångfald samt att eleverna tillsammans har förståelse för andra människors villkor och värderingar.⁷³

Det är betydelsefullt att undervisningen är saklig och allsidig. Vikten av att människor är olika och har olika uppfattningar är något som ska uppmuntras och föras fram i skolan. Det är viktigt att hemmet känner en trygghet att skolan inte enbart ger deras barn en ensidig bild utan att det finns flera sidor av myntet.⁷⁴

Det är viktigt att undervisningen i skolan är anpassad till de förutsättningar och behov för att varje enskild elevs kunskapsutveckling och lärande ska fortsätta att utvecklas. Undervisningen kan inte utformas lika för alla eftersom alla elever är olika och det måste därför tas hänsyn till detta. Det är viktigt att skolan aktivt främjar att alla människor, både män och kvinnor, har lika rätt och möjligheter. Det är här viktigt att skolan har samma inställning när det gäller bemötande, krav och förväntningar på både flickor och pojkar, för det är här deras uppfattning om kvinnligt och manligt

70 Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*. Sid. 5

71 Skolverket. (2012). Sökord: skolan och kyrkan.

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.162944!/Menu/article/attachment/Skolan%20och%20kyrkan%20121016_granskad121018.pdf

72 Utbildningsdepartementet. (1994). Sid. 5.

73 Ibid. Sid. 5-6.

74 Ibid.. Sid. 6.

formas.⁷⁵

I Lpo 94 beskrivs det att skolan ska tydliggöra för både elever och föräldrar vilka krav som skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter föräldrar och deras barn har. Vikten av målen, innehållet och arbetsformerna i den enskilda skolan är viktiga att framföra till eleverna och dess vårdnadshavare. Här är det viktigt att samarbetet mellan skolan och hemmet börjar så tidigt som möjligt. Skolan ska också utveckla elevernas förmåga att aktivt delta i samhällslivet. För att lära eleverna att ta ett eget ansvar ska eleverna vara med och utvärdera, delta i planering och välja teman eller aktiviteter. I det aktiva lärandet är det viktigt att delar som skapande arbete och lek ligger till grund. Ett av skolans uppdrag är att förbereda eleverna för att leva och verka i samhället. Därför är det viktigt att eleverna får de verktyg i skolan som de kommer att behöva för att fungera inom de ramar som samhället kräver. Det är då viktigt att skolan ger eleverna de metoder och studiefärdigheter som behövs för att kunna använda och tillägna sig nya kunskaper.⁷⁶

Det är viktigt att skolan varierar undervisningen, både när det gäller innehållet och arbetsformerna, så att eleverna kan få en harmonisk utveckling. I skolans verksamhet ska eleverna få prova och utveckla olika typer av kunskap, som till exempel rytmik, drama, skapande i bild och dans.⁷⁷

För att eleverna ska utvecklas och vara i en social gemenskap är det viktigt att eleverna känner sig trygga och har viljan och lusten att lära. Skolan ska sträva efter att varje enskild elev känner sig trygg och kan därmed göra stora framsteg och bemästra svårigheter som de kan stöta på.⁷⁸

Religionskunskap Lpo94

Kursplanen i Lpo 94 redogör för *Kursplan, mål att sträva mot, ämnets uppbyggnad och karaktär, mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av femte skolåret, mål som eleverna skall ha uppnått i slutet av det nionde skolåret och Betyg och bedömning.*

Kursplanen inleds med att beskriva syftet med undervisningen. Läraren ska ge eleverna möjlighet att reflektera över moraliska och etiska frågor, religiösa frågor samt förbereda dem med ansvaret som krävs för att vara en god samhällsmedlem och medmänniska. Läraren ska också lära eleverna

⁷⁵ Utbildningsdepartementet. (1994). Sid. 6-7.

⁷⁶ Ibid. Sid. 7.

⁷⁷ Ibid. Sid. 8.

⁷⁸ Ibid. Sid. 9

att respektera alla människors rätt till olika livsåskådningar.⁷⁹

Kursplanen menar att varje människa behöver reflektera över existentiella frågor och trosfrågor. För att kunna reflektera över dessa frågor och kunna finna en mening i dessa, behöver eleverna hjälpmedel i form av symboler och traditioner. För att eleverna ska kunna få detta är det viktigt att de får en saklig och allsidig undervisning om livsåskådningar och religioner. Det är också av vikt att undervisningen främjar för öppna diskussioner kring frågor om olika tros- och livsåskådningar.⁸⁰

Eleverna ska i undervisningen erhålla förståelse om bibelns och den kristna trons påverkan på det svenska samhället. Eleverna ska också få kunskaper om kristendomen och de andra stora världsreligionerna. En fördjupad respekt och förståelse till andra människors olika ställningstaganden när det gäller etiska och religiösa frågor. Det är också av vikt att eleverna förstår att människor inte ska bli förtryckta på grund av sin livsåskådning eller religion.⁸¹

Under rubriken *Ämnets uppbyggnad och karaktär* finns det underrubriker som ska ha en central roll i religionsundervisningen – Tro och livsåskådning, etik samt bearbetning.

I *Tro och livsåskådning* tas det upp kristendomens betydelse, både betydelsen för det svenska samhällets historia, men också nutidens betydelse för den enskilda individen. Här menas att kristendomen har haft ett inflytande i värde- och normsystemet, kultur, traditioner och sedvänjor och det har även påverkat samhällsmoralen genom rättssystem och lagstiftning. På grund av kristendomens påverkan på samhället pekar kursplanen på att kunskaper om Bibeln, föreställningsvärden av den kristna tron och kyrkoåret är viktiga delar. Dessa delar är viktiga för eleverna för att de ska få en grund för förståelse av hur den västerländska och svenska kulturen, och dess påverkan på samhällsutvecklingen som har påverkats av den kristna tron och Bibeln.

Samma avsnitt tar även upp om den ökade invandringen. Här pekas det på att det har medfört elever med en annan religiös bakgrund än den kristna. Elever stöter på, genom både massmedia och böcker, olika religiösa trosuppfattningar. Det är därför av vikt att eleverna blir medvetna om andra världsreligioners bärande begrepp, traditioner och trosuppfattningar, och att detta ingår i religionskunskapens undervisning i skolan.

I avsnittet *Etik* är det av vikt att eleverna har diskussioner kring vad som är rätt och orätt från olika religioner och utifrån dess etiska regler, till exempel, kärleksbudet och gyllene regeln eller de tio

79 Skolverket. (1996). *Grundskolan. Kursplaner och betygskriterier*. Sid. 61.

80 Ibid. Sid. 61.

81 Ibid. Sid. 61.

budorden. Det är viktigt att eleverna får en grund för etiska ställningstaganden.

Under rubriken *Bearbetning* ligger det en stor vikt i att eleverna måste få ett stort utrymme för deras egna reflektioner och frågor kring både religioner, trosfrågor och olika livsåskådningar, eftersom det i dagens samhälle inte är helt självklart att valet kring detta finns där.

För att eleverna ska få en större förståelse för de olika religionernas historia, inom både religiösa helger och högtider, är det viktigt att dessa delar finns med i undervisningen. Det är också av vikt att samernas traditioner och forna myter och den nordiska mytologin ingår i undervisningen.

För att framhäva jämställdheten mellan kvinnor och män är det viktigt att eleverna får kunskaper om samlevnadsfrågor, sexualitet och äktenskap. Här är det också av vikt att eleverna får diskutera dessa frågor och reflektera kring samlevnadsfrågor.

Frågor som rör kulturarv, människosyn, religioners olika människosyn, respekten för varandra och de grundläggande mänskliga rättigheterna är något som eleverna ska ställas inför inom religionskunskapsundervisningen. Det är av vikt i undervisningen att eleverna får öva sig i att kritiskt granska, värdera, argumentera och ta ställning.⁸²

I kursplanen finns det tre punkter som eleverna, i slutet av femte skolåret, ska ha uppnått.

Det första målet är att eleven ska kunna, utifrån vardagliga situationer, samtala om och reflektera ,ur ett personligt perspektiv, kring frågor som handlar om livsåskådningar och etik och tro.

Det andra målet är att eleverna ska kunna återberätta några bibliska berättelser samt några andra religioners berättelser. Eleverna ska också kunna berätta om kristna, men också andra religioners traditioner, och vad de betyder för dem som brukar dem.

Det tredje målet är att eleverna ska kunna samtala om varför människor tänker som de gör kring frågor om livet utifrån deras religion och livsåskådning.⁸³

Det finns fem mål i kursplanen som eleverna ska ha uppnått efter nionde skolåret.

- Eleverna ska kunna reflektera över livsfrågor, religiösa och viktiga frågor. Detta är något som eleverna ska formulera sig kring och som är viktiga frågor för dem.
- Eleverna ska, med utgångspunkt från Bibeln, ha kunskaper om den kristna tron och dess livsuppfattningar.
- Utifrån högtider, kyrkor, symboler och gudstjänst ska eleverna ha kunskaper om kristendomens traditioner.

82 Skolverket. (1996). Sid. 62-63.

83 Ibid. Sid. 63.

- Eleverna ska ha känna till de stora världsreligionernas tro och deras syn på livet. Eleverna ska också kunna urskilja myter och föreställningar, utifrån olika religioner och tider, som är kännetecken för den religionen.
- Det sista målet är att eleverna ska känna till livssynens grundtankar hos en icke-religiös.

5.6 Lgr 11

Lgr 11 är den nyaste läroplanen i det svenska skolsystemet och första kapitlet behandlar skolans värdegrund och uppdrag. Här beskrivs att skolan vilar på demokratins grunder och lägger stor vikt vid att eleven ska kunna använda förmågor som inhämta och utveckla värden i sin kunskap. Människans egenvärde och den gemensamma respekten för vår miljö är starka värdeord som beskrivs. Skolan har till uppdrag att förmedla människors lika värde, frihet och integritet för individen samt solidaritet. Varje människa är unik och det måste också beaktas när man ska utbilda barn och ungdomar till självständiga individer.⁸⁴

Förmågor som eleverna ska utveckla lägger man stor vikt på i denna läroplan, och förståelse är en av de förmågor som tas upp när det gäller att förstå vår egen mänsklighet. Förståelse och medvetenhet av det egna och andras kulturarv är viktigt för att kunna känna sig delaktig i ett större globalt samhälle. Betoningen på undervisningen är att den ska vara saklig men också allsidig samt att varje elevs behov och förutsättningar anpassas när man ska planera undervisningen. Det är av yttersta vikt att utbildningen i möjligaste mån ska vara likvärdig men det innebär inte att den måste utformas på samma sätt, elevens förutsättningar måste få styra hur undervisningen ska utformas på bästa möjliga sätt. Stor vikt läggs även på att pojkar och flickor ska bemötas på samma villkor samt att förmågorna ska kunna utvecklas på ett bra sätt, oavsett kön. Skolan har både rättigheter och skyldigheter mot sina elever, vilket gör att skolan tydligt ska beskriva sina mål med undervisningen för att eleverna ska känna större inflytande i sin egen utbildning samt att ta eget ansvar.⁸⁵

Skolans uppdrag är att utbilda goda samhällsmedborgare och samverkan med hemmet är av stor vikt för elevens kunskapsutveckling. Skolan ska också vara ett stöd för familjerna i elevernas fostran, vilket lägger stor vikt på ett gott samarbete med hemmet. För att eleverna ska kunna utveckla sin förmåga att kritiskt granska samhällsförändringar och förhållanden är det viktigt att lära sig konsekvensbeskrivning. I det aktiva lärandet är språk och kommunikation viktiga

84 Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Sid. 7.

85 Ibid. Sid. 7-8

byggstenar för att eleven ska känna tilltro till god språklig förmåga.

Elevernas kreativitet, självförtroende och nyfikenhet är viktiga utvecklingsområden som skolan ska främja och stimulera hos eleverna. Detta ska bidra till att eleven känner tilltro till sin nyvunna kunskap och att lära sig ta ansvar och initiativ till mötet med andra människor.⁸⁶

Den dagliga undervisningen ska präglas av vissa övergripande perspektiv såsom *historisk perspektiv, miljöperspektiv, internationellt perspektiv och etiska perspektiv*. Dessa perspektiv är grunden till att kunna utveckla de förmågor och kunskaper som Lgr 11 vilar på: fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa förmågor ska skapa ett lärande som gör att man kan applicera kunskap i ett sammanhang och förstå dess helhet. För att varje individ ska utvecklas vilar ett ansvar på varje skolas utveckling. Verksamheten måste ständigt pröva nya metoder, utvärderas och utvecklas. Det är ett gediget arbete som både ställer krav på skolläring, elever och det omgivande samhället.⁸⁷

Nästa kapitel handlar om skolans övergripande mål och riktlinjer. Här beskrivs skolans mål med vad varje elev ska kunna efter genomgången grundskola. Stor vikt läggs på språkliga kunskaper, i såväl svenska som engelska. Matematiskt tänkande är av stort värde samt problemlösning i olika livssituationer. Att kunna arbeta självständigt och i grupp är en av byggstenarna men också att självständigt kunna formulera vad man tycker i en viss fråga.⁸⁸

Eleven ska även ha fått kunskaper om nationella minoritetsspråk, kunna samspele med andra människor om kultur, språk, religion och historia. Samhällets normer och lagar, mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar är faktorer som eleven ska ha fått med sig i sin utbildning. Modern teknik och hantering av dessa är verktyg som är av stor betydelse för elevens fortsatta kunskapsutveckling även efter grundskolan.⁸⁹

Religionskunskap Lgr 11

Kursplanen i religionskunskap börjar med att beskriva syftet med undervisningen, som bygger på att eleverna utvecklar kunskaper om religioner och andra livsåskådningar. En förmåga som läggs vid stor vikt i religionsundervisningen är *förståelse* för andras värderingar och livsåskådningar inom olika världsreligioner och hur kristendomens traditioner har påverkat vårt svenska samhälle.

86 Skolverket. (2011). Sid. 9.

87 Ibid. Sid. 10-11.

88 Ibid. Sid. 13.

89 Ibid. Sid. 14.

Reflektera över livsfrågor och förståelse över andra människors sätt att leva är en viktig del i religionsundervisningen, men också att kunna ta ställning i olika moraliska och etiska dilemman som mänskligheten ställs inför. Förståelsen av hur människors olika värderingar hänger samband med deras religion och andra livsåskådningar är viktig kunskap för elevens utveckling, men också för att kunna handla ansvarsfullt i sin omgivning.⁹⁰

I ämnet religionskunskap ska eleven ges förutsättningar att kunna analysera kristendomen, andra religioner och livsåskådningar. Eleven ska också kunna analysera hur samhället påverkas av religion och reflektera över livsfrågor som kan vara av värde för sin egen identitet och andras. Resonera och argumentera i moraliska och etiska frågor är av stor vikt men också att kunna söka information och värdera källornas trovärdighet är en förmåga som eleverna ska ha utvecklat efter grundskolan.⁹¹

Efter syftesbeskrivningen kommer det som kallas för det centrala innehållet, som är indelat i åk 1-3, åk 4-6 samt åk 7-9. I åk 1-3 ska följande centrala innehåll behandlas: Att leva tillsammans, Att leva i närområdet, Att leva i världen samt att undersöka verkligheten. ska eleven ha fått kunskaper om kristendomens roll i skolan och några högtider inom kristendomen. Eleven ska också fått kunskap om symboler och berättelser inom kristendomen, islam och judendomen samt några berättelser ur Bibeln och några av de vanligaste psalmerna.⁹²

Åk 4-6 och 7-9 ska behandla samma centralt innehåll: Religioner och andra livsåskådningar, Religion och samhälle, Identitet och livsfrågor samt etik I åk 4-6 ska eleverna utveckla mer områden inom kristendomen men också inom världsreligionerna. Några av dessa är ritualer, levnadsregler och viktiga platser i religionernas historia. Här kommer en väsentlig del in gällande kristendomens betydelse för det svenska samhället, både nu och förr i tiden. Man lägger stor vikt vid att berätta om kristna högtider och traditioner som är kopplade till kyrkoåret men också att lära sig några psalmer.⁹³

När vi sedan kliver upp på högstadiet är det centrala tankegångar inom islam, judendom, buddhism, hinduism och inom kristendomen som det läggs fokus på men här kommer även de tre

90 Skolverket. (2011). Sid. 186.

91 Ibid. Sid. 186-187.

92 Ibid. Sid. 187-188.

93 Ibid. Sid. 188-189.

inriktningarna inom kristendomen in: protestantism, katolicism och ortodoxi. Kristendomen i Sverige är ett inslag i religionsundervisningen, där man lägger större vikt på religiös mångfald och sekularisering. Eleverna ska också få diskutera frågor som religionsfrihet, synen på jämställdhet och sexualitet.⁹⁴

94 Skolverket. (2011). Sid. 189.

6. Slutsats

Läroplanens förändring

En del av problemformuleringen var att se vilka skillnaderna och likheterna är mellan de fem läroplanernas mål, som beskrivs i inledningen av läroplanerna.

En stor förändring som skedde i den svenska skolan var när Lgr 62 trädde i kraft. Nu skulle eleverna inte längre enbart få undervisning i kristendomskunskap, utan de skulle få orientera om denna. Något som skiljer Lgr 62 från de övriga läroplanerna är vikten av kristendomskunskapsämnet. Där poängterar man tydligt i läroplanen att detta ämne är en viktig del i undervisningen. I Lpo 94, 32 år senare, finns det inte alls med något om det och den delen är en stor skillnad.

Det som är intressant är hur lika tre av de fem läroplanerna inleds i kapitlet *Mål och riktlinjer*. Lgr 62, Lgr 69 och Lgr 80 inleds med ett citat ur skollagens första paragraf:

Den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom har till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarsställande samhällsmedlemmar.

Sedan har dessa läroplaner valt att följa upp detta citat på olika sätt.

En annan likhet mellan dessa läroplaner är språket som används i dem. När Lpo 94 tas fram så har språkbruket anpassats till modernare tid, vilket är en skillnad från första utgåvan Lgr 62.

En skillnad som kan ses är sidantalet för läroplanerna. Från starten med Lgr 62 har sidantalet minskat för varje läroplan som kommit ut. Det blev en rejäl minskning från Lgr 80 med sina 166 sidor till Lpo 94 med sina 19 sidor. Därefter vände det när Lgr 11 kom ut med sina 279 sidor och återgår till en mer utförlig beskrivning.

Det finns några nyckelord som är genomgående genom samtliga läroplaner som uppsatsen behandlat:

- Samarbete mellan skola och hem – Vikten av detta samarbete är stort.
- Den enskilda individen – han/hon ska utvecklas.
- Allsidig undervisning – undervisningen ska vara varierad, genom till exempel ”katederundervisning”, enskilt arbete, grupparbete osv.

När Lpo 94 kom gick läroplanerna ifrån att stoffet skulle stå i centrum till att man nu skulle fokusera på eleven i centrum. Nu skulle eleven resonera, diskutera och förklara stoffet.

När Lgr 11 kom fanns det med ett helt nytt tänk – De fyra F:en – fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Dessa fyra punkterna var något helt nytt i den nya läroplanen. Det är inte bara viktigt med fakta, utan du ska också förstå den fakta, visa kunskap och kunna nyttja den. Det är viktigt att eleverna ser helheten med sina kunskaper. Idag ska eleverna kunna analysera, diskutera och ta ställning till den kunskap som de blir tilldelade sig. Att de kan använda sig av sina kunskaper i ett större sammanhang.

Religionskunskap och kristendom

Vad gäller innehållet i religionskunskapen är att i Lgr 62 läste eleverna enbart om kristendom, här stod det tydligt vad eleverna skulle få kunskaper om inom kristendomskunskapen, vilket kan kanske förklaras med skolämnets namn – kristendomskunskap. Här var det med andra ord kristendomen som stod i fokus.

Kristendomens roll i samhället har över tid förändrats. Undervisning av religionskunskap har gått från att prästerna var de som hade det yttersta ansvaret, till religionslärare som var prästvigda till dagens religionslärare som inte måste ha en religiös riktning och undervisningen ska vara icke-konfessionell. I takt med kristendomens roll i samhället har också stoffet förändrats. Religionsundervisningen har gått från vad som tydligt ska ingå i undervisningen, i t.ex. Lgr 62, Lgr 69 och Lgr 80, där man ger exempel på vilka psalmer som ska sjungas och vilka berättelser som ska berättas, till en mer övergripande undervisning där alla religioner får samma utrymme i religionskunskapsundervisningen.

Redan i Lgr 69 ändrade sig innehållet i de olika årskurserna, från att specifikt peka på vad man ska undervisa om i respektive årskurs till att precisera i vad man skulle undervisa i respektive lågstadium, mellanstadium och högstadium. Detta följs även åt i Lgr 80 medan Lpo 94 bröt mönstret. Här gick man ifrån stadiundervisning till undervisning i tidigare respektive senare år. Detta innebar att religionsundervisningen lades mellan årskurs 1 och årskurs 5 samt årskurs 6 till årskurs 9. Med en större ”frihet” kunde läraren välja när han/hon skulle undervisa med olika stoff/händelser inom religionskunskap. Det är en stor skillnad från Lgr 62. När Lgr 11 kom ut gick man tillbaka till lågstadie-, mellanstadie- respektive högstadietänk i kursplanerna samt att man precis som i Lgr 69 och Lgr 80 preciserade vad som skulle undervisas i religionskunskap.

Något som är nytt i Lgr 69 är Livsfrågor, ordet ändras dock i Lgr 80 till livsåskådningsfrågor. Detta var något som var nytt förekommande i den nya läroplanen och som sedan fanns med i de kommande läroplanerna. I Lgr 62 undervisade lärarna utifrån en mer lokal nivå, det som låg nära eleverna, och från och med Lgr 69 skulle eleverna få en religionskunskapsundervisning som var mer utifrån ett globalt perspektiv. Vikten av att människor, med olika religionsbakgrunder, har olika sätt att se på livet. Man menar att läran om olika människors syn på livet, beroende på vilken religion man tillhör, är en väldigt viktig del. Här kommer återigen människors lika värde in som en viktig del i förståelsen för andra människors tro.

I Lgr 80 berättar man syftet med kristendomskunskapsundervisningen. Detta menar de är en viktig del för att få en inblick i den svenska historien, något som eleverna bör få kunskaper om. Denna läroplan fokuserar extra på människors lika värde vilket de efterföljande läroplanerna också gör.

Stoffet i kristendomskunskap har över tid förändrats. I Lgr 62 undervisade man om alla områden, man ”stoffmatade” eleverna med kristendomskunskap. Dagens elever blir inte i samma utsträckning ”matade” med information kring ämnet, utan de ska se informationen de får utifrån ett större perspektiv. Här kommer de flesta delarna in som eleverna på 1960-1980-talet blev ”matade” med, bara att idag ska eleverna utveckla ett eget tänkt och resonera kring den information de får till sig.

En stor skillnad på den läroplan som kom endast sju år senare efter det första läroplanen, Lgr 69, var att ämnet nu fick ett nytt namn – Religionskunskap. Detta är en väldig skillnad från den föregående läroplanen där ämnet hette Kristendomskunskap. Vad som kan ses under tiden är att ämnet har bytt namn tre gånger, i Lgr 69 (från kristendomskunskap till religionskunskap), i Lgr 80 (från religionskunskap till människans frågor inför livet och tillvaron; religionskunskap) och sedan gick man återigen Lpo 94 tillbaka till religionskunskap.

7. Diskussion

Något som var väldigt intressant med att göra denna undersökning var att se hur de olika läroplanerna var uppbyggda, främst när det gäller kursplanernas innehåll och tydlighet. Något som jag tyckte var väldigt bra med Lgr 62 var att det fanns förslag på vad man kunde använda sig av för delar i sin undervisning.

Lpo 94 var en läroplan som jag kände att jag hade varit både glad och besviken att arbeta med om jag varit lärare under den tid som den användes. Det som hade gjort mig glad hade varit att det inte var så uppstyrt *vad* som skulle ingå i religionsundervisningen, men som nyutexaminerad lärare hade detta kunnat vara väldigt svårt att arbeta med eftersom man inte har en erfarenhet att stödja sig mot. Den är väldigt diffus, vilket jag kan tycka kunde varit ganska svårt att arbeta utifrån.

Från stoffcentrerat till elevcentrerat. Detta var något som var nytt i Lpo 94, vilket innebar att läraren gick från ett styrt undervisningsinnehåll till ett friare val inom kursplansramarna. Eleverna skulle inte bara bli matade med stoff, utan de skulle också använda det. De skulle resonera och förklara utifrån stoffet. Vid denna tid kom de första datorerna. Tidigare var det läraren som gav eleverna den fakta de behövde, nu kunde de själva söka sig fakta på internet. Varför det gick från en stoffcentrerad undervisning till en mer elevcentrerad undervisning var kanske för att de lättare kunde söka sig fakta. Men för att få användning för den fakta skulle eleverna fundera varför det var på ett visst sätt, eller förklara och diskutera kring detta. Var det därför Lpo 94 skapades?

Något som skulle vara intressant att göra en fortsatt undersökning på inom detta område skulle vara att undersöka och jämföra de olika läromedel som användes under respektive läroplan. För att se på om och hur läromedlen användes utifrån dess olika läroplaner. Om stoffet stämde överens med vad som skulle ingå i de olika kursplanerna. Var det så att eleverna, på 1960-talet, fick läromedel som enbart behandlade kristendomen, eller togs det upp något mer i dessa?

En annan synvinkel ur kristendoms läran hade kunnat vara att titta på kristendomens traditioner genom tiderna i olika läromedel, från olika årtionden, för att se om de hade förändrats under en längre tidsperiod.

Jag kan kort avsluta med att läroplanen är ett viktigt styrdokument men det är väldigt viktigt hur man tolkar den, både som lärare, personal, elev och vårdnadshavare. Som elev skulle nog läroplanen/kursplanen upplevas som en komplicerad textmassa, och för att elever ska få insikt i sitt eget lärande så är det viktigt att bryta ner kursplanen till ett mer lättillgängligt material, och

materialet *Heja* är ett exempel på det. Det finns ett material som heter Heja, det materialet arbetar jag med mina elever. Det är kunskapskraven i en enklare svenska, så att eleverna lättare ska förstå vad det är som förväntas av dem. Jag själv brukar gå igenom med mina elever, innan ett nytt område, vilket mål i kursplanen det är vi ska behandla, på så sätt är eleverna väl medvetna om vikten av det område som de ska arbeta med.

Avslutningsvis tänkte jag knyta an till min inledning där jag tog upp om min barndom och vår diskussion vid köksbordet om religionskunskapsundervisning. Det är tydligt att vissa delar av religionskunskapens innehåll har förändrats. Mina föräldrar gick i låg- och mellanstadiet när Lgr 62 fortfarande användes. Sedan gick de högstadiet vid skiftet av Lgr 62 till Lgr 69. Detta innebär att när de gick i grundskolan skulle de sjunga psalmer, det ingick i deras religionsundervisning. Jag gick i grundskolan under Lpo 94, då fanns det inte med i undervisningen att eleverna skulle sjunga psalmer på deras religionskunskapslektioner. Om man tittar på hur mina föräldrar, far- och morföräldrar och så vidare undervisades i religionskunskap.

I och med att religionsfrihetslagen tog i kraft 1951 medförde detta till exempel att det blev skillnad på att vara kristen och kristen. Man kunde vara kristen på grund av att man hade blivit döpt eller konfirmerad. Man kunde vara kristen för att man levde utifrån den kristna tron. Religionsfrihetslagen har medfört att människans tro har blivit en valmöjlighet för människan, du kan välja att gå till kyrkan på söndagar, du kan välja att bli konfirmerad, eller du kan välja att gå ur Svenska kyrkan.

Vi lever i ett mångkulturellt land där alla människors lika värde och olika livsåskådningar är en viktig del i våra barn och ungdomars kunnande. Här är det därför viktigt att barnen får kunskaper om de olika religionerna och dess grundtankar.

8. Litteraturförteckning

Backman, Jarl. (2007). *Rapporter och uppsatser*. Poland.

Carlsson, Leif. (2013). *Det förkastade judefolket. Synen på judar och judendom i svenska skolläromedel*. Limhamn.

Hartman, Sven. (2009). *Religion och livsfrågor, Nr4. 40 år med livsfrågor i svensk religionskunskapsundervisning*. Malmö. <http://www.flr.se/tidningar/rol-0904.pdf> (2015-09-24)

Hartman, Sven G. (2000). *Hur religionsämnet formades*. Linköping.

Lernberg, L O. (2005). *Religion och livsfrågor, Nr3. Från undervisning i kristendom till livskunskap*. Malmö. <http://www.flr.se/tidningar/rol-0503.pdf> (2015-06-03)

Myrgård, Stefan. (2000). *Religion och Livsfrågor, 00:3. Ny kurs för religionskunskap i grundskolan?*. Malmö. <http://www.flr.se/tidningar/rol-0003.pdf> (2015-09-24)

Olivestam, Carl E. (2006). *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. Stockholm.

Richardson, G. (1977, 2004). *Svensk utbildningshistoria. Skola och samhälle förr och nu*. Lund.

Riksdagen. (1951).

http://www.riksdagen.se/sv/DokumentLagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Religionsfrihetslag-1951680_sfs-1951-680/ (2015-10-29)

Rosenquist, I. (1992). *Religionsundervisningen i svensk skola – principiella utgångspunkter. Föreningen lärare i religionskunskap, Årsbok 1992, årg. 24*. Klippan.

Skolinspektionen. (2012). <http://www.skolinspektionen.se/sv/Om-oss/Var-verksamhet/Historik/> (2015-03-30)

Skolverket. (1996). *Grundskolan. Kursplaner och betygskriterier*. Stockholm.

Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm.

Skolverket. (2012).

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.162944!/Menu/article/attachment/Skolan%20och%20kyrkan%20121016_granskad121018.pdf (2015-05-03).

Skolöverstyrelsen. (1969). *Lgr 69 Läroplan för grundskolan*. Stockholm.

Skolöverstyrelsen. (1980). *Lgr 80 Läroplan för grundskolan*. Södertälje.

Skolöverstyrelsen, K. (1962). *Läroplan för grundskolan 62*. Stockholm.

Utbildningsdepartementet. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet*. Västerås.